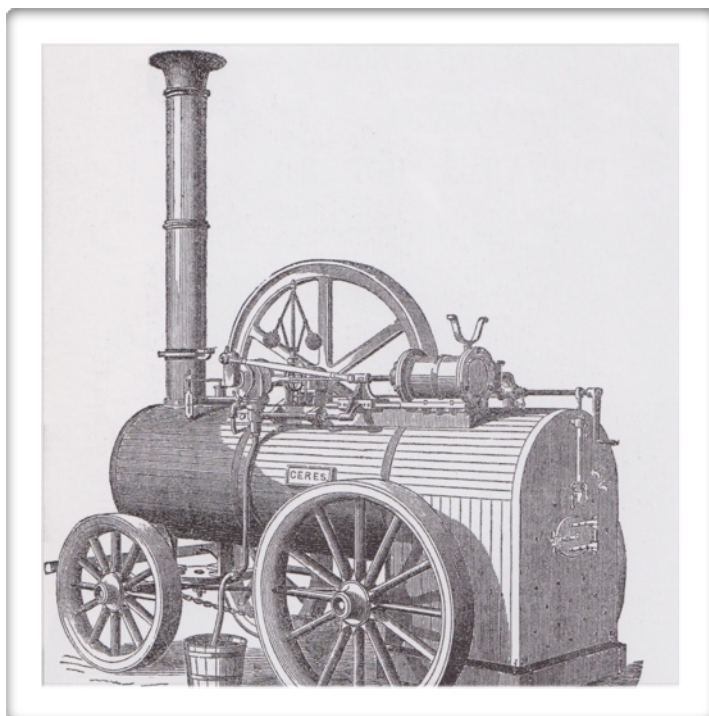

Freja

Nyhetsbrev från Kungl. Skogs- och Lantbruksakademins Enhet för de areella näringarnas historia (ANH)

Ceres olika gestalter, nr. 21. Ceres som ångmaskin. Firman Barret, Exall & Andrews från Reading tillverkade denna portabla maskin vid namn Ceres. Den visades vid världsutställningen i London 1851. Ceres är också Kungl. Skogs- och Lantbruksakademins symbol, som du kan se längst ned till vänster på denna sida.

NYHETSREVIJ NR. 1 ÅR 2012

I NUMMER1: Geografen Sven Dahl, agrarhistorikern Folke Dovring och antropocen

I och med detta nummer inleder Freja sin tredje årgång. Nyhetsbrevet har successivt funnit sin form med en blandning av bokpresentationer för att informera om inköp och hur dessa hänger samman med samlingarna i övrigt, men också tips om andra agrarhistoriskt relevanta resurser liksom vad som händer på Kungl. Skogs- och Lantbruksakademins enhet för de areella näringarnas historia (ANH).

Detta nummer är inget undantag, men vi kommer under året bland annat att ha ett temanummer kring ANH:s verksamhet som i år firar 20 år.

Vi kan i årets första nummer konstatera att den trädgårdshistoriska forskningen går vidare. **Åsa Klintborg Ahlklo** har i dagarna disputerat på avhandlingen *Åkerns blomma*.

Vi uppmärksammar också att det är 100 år sedan den historiskt inriktade och nydanande geografen **Sven Dahl** föddes. **Ulf Jansson**, kulturgeograf vid Stockholms universitet och ledamot i ANH:s nämnd, skriver om Dahl och att en del av hans skrifter nu finns tillgängliga på nätet.

År 2010 gav **Janken Myrdal** ut en biografi över agrarhistorikern **Folke Dovring**. Materialet som låg till grund för boken, närmare bestämt en betydande del av de skrifter som Dovring skrivit, har Myrdal

Natur och kultur – ölburkar från 30-talet

skänkt till biblioteket, som kompletterat samlingen.

Slutligen presenteras nyutkomna böcker med det gemensamma temat människa och natur och med fokus på att denna relation när det gäller den agrarhistoriska forskningen är särskilt relevant. Vägarna in i agrarhistorien kan börja med såväl en humanistisk som samhällsvetenskaplig eller naturvetenskaplig utgångspunkt.

Denna mix av perspektiv arbetar även ANH med i sina historiska projekt. Nu senast träffades er redaktör

Per Eriksson och **Paulina Rytkö-**nen från Södertörns Högskola och ledamot i ANH:s nämnd för att på en Workshop diskutera texter till en kommande antologi vi är redaktörer för, om den långvariga förvaringens historia perioden 1800–1960. Bland deltagarna fanns såväl ekonomihistoriker, idéhistoriker som naturvetare.

Och på tal om projekt. Vi vill också uppmärksamma Frejas läsare på behovet av resurser för att kunna bedriva delar av den agrarhistoriska verksamheten.

NY AVHANDLING OM JORDBRUK OCH TRÄDGÅRD

Åsa Klintborg Ahlklo disputerade fredagen den 17 februari i Alnarp på avhandlingen *Åkerns blomma. Trädgården som jordbrukets förebild i 1800-talets Skåne*. Opponent var högskolelektor Henrik Svensson, sektionen för lärande och miljö vid Högskolan i Kristianstad. I avhandlingen undersöker Åsa Klintborg Ahlklo sambandet mellan trädgård och jordbruk med utgångspunkt i två mönstergårdar i

2012

Bibliotekets öppettider: mån-ons 13–17; tors 13–19; fred stängt.
Telefon: 08-54547720; hemsida: www.kslab.ksla.se
Kontakta redaktören: per.eriksson@ksla.se
Ansvarig utgivare: Åke Barklund

SPONSORER & MECENATER SÖKS FÖR PUBLICERING AV AKADEMIENS HISTORISKA BÖCKER!

Publiceringen av ANHs historiska böcker bekostas idag i genomsnitt till cirka en tredjedel av akademien och de kvarvarande två tredjedelarna av stiftelser, organisationer och företag. Finanskrisen har därför drabbat även ANH då det blivit allt svårare att bekosta projektens avslutande delar, formgivning och tryck.

Kanske har vi förbisett någon möjlig finansieringskälla och vänder oss därför till Frejas läsare för ytterligare uppslag – så att resultaten så fort som möjligt skall kunna publiceras och nå sina läsare. Kompletterande medel behövs till några bokprojekt som antingen är färdiga eller kommer att bli färdiga under 2012.

Projekten är: **Drömmen om svenskt silke. Silkesodling 1735-1920**, en monografi med källtexter; **Tre svenska 1700-talsdissertationer om silkesodling av Linné, Lidbeck & Forelius om en tidig försöksnäring**, en antologi plus källtexter; **Livsmedelskontrollens framväxt i Sverige 1850-1950**, en antologi; **Etnobotanik. Växter i soder och bruk, i historien och folkmedicinen**, en antologi med danska artiklar; **När jordbruket kom till staden. Lantbruksmötenas och lantbruksutställningarnas verksamhet och skrifter 1841-1970**, en antologi; **Värmlands lantbruk runt sekelskiftet 1700/1800**, en antologi plus källtexter.

Läs mer om projekten på "[HÄR](#)".

http://www.kslab.ksla.se/Projektbeskrivningar_Freja.pdf

Kontaktperson är chefsbibliotekarie Lars Ljunggren, 08-54 54 77 15 & lars.ljunggren@ksla.se

Skåne, det privata mönstergodset Trolleholm och Alnarps lantbruksinstitut. I avhandlingen visar hon bland annat att beröringspunkterna var många och att trädgården både i konkret och överförd mening spelade en viktig roll som förebild för jordbruket.

Avhandlingen kan läsas som fulltext [här](#).

100 ÅR SEDAN DEN HISTORISKT INRIKTADE GEOGRAFEN SVEN DAHL FÖDDES

Av Ulf Jansson

I år skulle geografen professor **Sven Dahl** ha fyllt 100 år. Han föddes i Malmö 29 januari 1912 och dog 7 april 1979. Han disputerade i Lund år 1942 på avhandlingen *Torna och Bara: studier i Skånes bebyggelse- och näringsgeografi före 1860*. Det var en historisk-geografisk studie av två häradar i Skåne och kom trots namnet att i huvudsak behandla perio-

den före 1750 även om agrarsamhällets omvandling i samband med skiftena och en begynnande industrialisering togs upp. Dahl kom även att behandla företeelser i hela Skåne, dvs. utanför sitt undersökningsområde inte minst i form av översiktskartor för olika företeelser. Detta upplägg kom senare att följas av flera geografiska avhandlingar under 1940-talet. De äldre regionalgeografiska studierna hade ofta ambitionen att teckna ett områdes geografi i ett mycket långt historiskt perspektiv fram till nutid, snarare än att fokusera på en period och en frågeställning.

Dahl var sedan verksam inom ekonomisk geografi i Stockholm och i Göteborg under sin kommande karriär och kom att ägna sig åt mer samtida frågor om ortssystem och inrikeshandel, men även i dessa frågor drog han ibland tillbaka studierna till 1700- och 1800-talet.

Vid sin död efterlämnade han ett 250 sidor långt manus där han

återgick till det äldre sydsvenska odlingslandskapet. Manusets gavs ut postumt år 1989 som: *Studier i äldre skånska odlingsystem*. Han behandlade här de mycket komplexa förhållandena med skilda rotationer och kombination av grödor som förekom inom de skånska byarna. Boken utgör inte en heltäckandes syntes eftersom det är ett oavslutat arbete, men Dahl har samlat mycket information om odlingsystemen från skilda källor vilket varit till stor nytta för senare forskare.

För den som vill veta mer om Sven Dahl så har hans barn uppmärksammat jubileet med en [hemsida](#) om Dahl. Där finns en rad skrifter digitaliserade, bland annat avhandlingen *Torna och Bara*.

DOVRINGSAMLING VID KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKA- DEMIENS BIBLIOTEK

Av Estrid Ljunggren

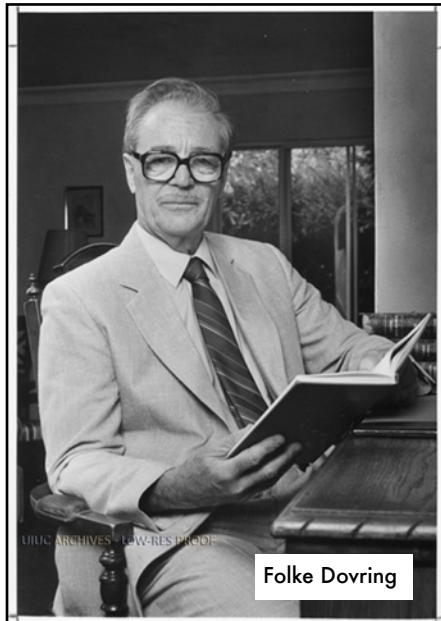
Folke Dovring (1916-1998) var en svensk medeltidshistoriker som i mitten av 1950-talet försökte introducera idéer om hur forskningen i agrar medeltidshistoria skulle kunna förnyas och utvecklas. Han använde sig bl.a. i större utsträckning än andra historiker av statistiska analyser. Dovring publicerade agrarhistoriska böcker och artiklar som fortfarande läses idag. Hans avhandling *Attungen och*

Sven Dahl

Marklandet. Studier över agrara förhållanden i medeltidens Sverige, 1947, samt den mer populära skriften *Agrarhistorien*, 1953, är viktiga exempel på hans insatser. Försöken att etablera sig som forskare i Sverige misslyckades,

främst beroende på akademiska intriger. Han kom att lämna Sverige för en internationell karriär, och tillbringade istället en tid med att studera Europas agrara historia under 1900-talet. Detta ledde bland annat fram till det uppmärksammade verket *Land and Labor in Europe in the Twentieth*

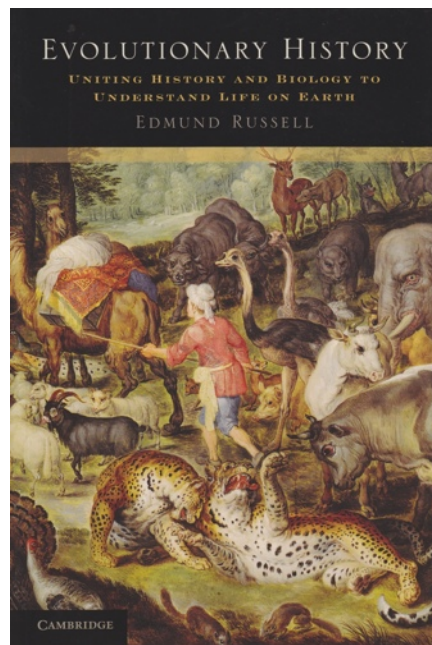

Century. A Comparative Survey of Recent Agrarian History, 1956, som snabbt blev en klassiker och utkom i flera bearbetade upplagor. 1955-1960 arbetade Dovring på FAO i Rom där han bl.a. publicerade artikeln *The Share of Agriculture in a Growing Population* 1959. 1960 lämnade han Italien och blev professor i agrarekonomi vid University of Illinois i USA, under vilken period han skrev en lång rad böcker, artiklar och småskrifter. Dovring kom här att delta i den amerikanska högre utbildningens expansion och vara en del av det inflöde av intellektuella från Europa som påverkade den amerikanska forskningen och utbildningen. Under 1970-talet skiftade han fokus från de agrarekonomiska frågorna till att ta upp mer politiska frågor såsom oljekrisen, bilismen och miljöfrågan.

2010 gav **Janken Myrdal**, professor i agrarhistoria vid SLU, ut sin vetenskapliga biografi om Dovring – *The Dovring Saga. A Story of Academic Immigration*, med bidrag av Gabriel Söderberg (Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien. Handlingar. Historiska serien 24). I denna sammanställde han även en bibliografi

över Dovrings arbeten. En betydande del av de skrifter som förtecknas i bibliografin hade skänkts till Myrdal av Dovrings änka, Karin Dovring, och denna samling har nu Myrdal i sin tur donerat till KSLA. I Myrdals donation ingår också det arbetsmaterial som använts när han skrev boken.

KSLA/ANH har nu ordnat Myrdals material och Dovrings skrifter samt kompletterat bibliografin, det senare beroende på att biblioteket antikvariskt kompletterat samlingen. Den har tillförts ett tjugotal skrifter, och består sammanlagt av ca 170 verk. I den bearbetade bibliografin är markerat vilka skrifter som ingår i akademiens Dovringsamling och vilka som av olika skäl fått stå kvar i bibliotekets vanliga samlingar. Dovringsamlingen är i första hand till för läsning på plats och materialet består av två delar; dels av underlagsmaterialet till biografin, som består av 4 volymer, dels av Dovrings egna skrifter, 18 dito. Kungl. Patriotiska Sällskapet har bekostat arbetet med att färdigställa samlingen. Frågor rörande Dovringsamlingen ställs till estrid.ljunggren@ksla.se, som också ordnat samlingen. Arkivför-

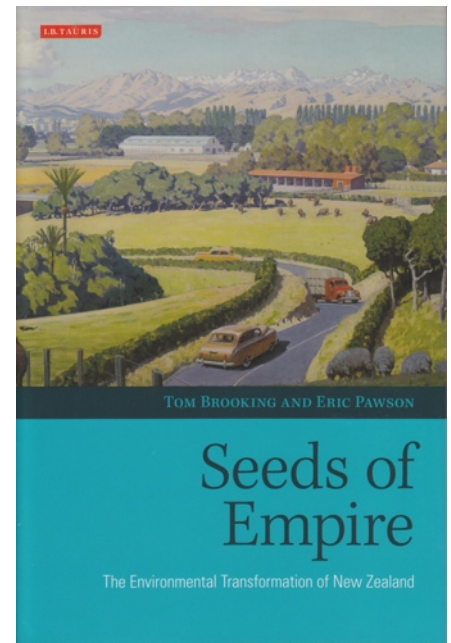

teckningen med bibliografin och förteckningen över akademiens Dovringsamling är publicerad på ANH:s hemsida. Du hittar den direkt också genom att klicka [här](#).

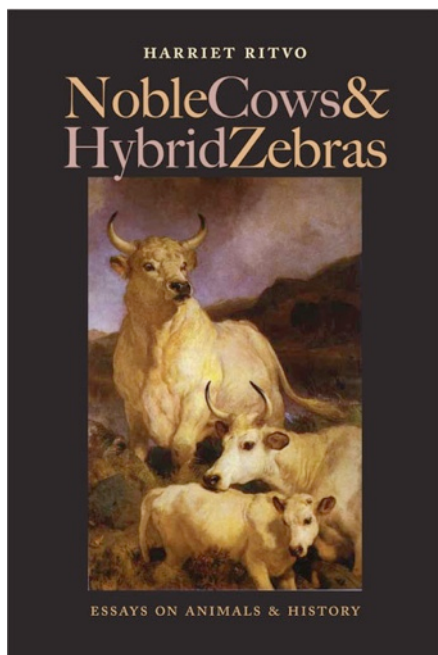
ANTROPOCEN

Vi har tidigare här i Freja framhållit att samarbetet eller korsbefruktningen mellan historia och naturvetenskap är särskilt viktigt när det gäller ämnet agrarhistoria. Kunskap om naturen är en förutsättning för att förstå det som utgör kärnan i den agrara verksam-

heten, att med naturen som resurs utvinna föda, byggnadsmaterial och energi, oavsett om det handlar om en jordbruksfamilj eller ett företagskomplex som tar sig an naturresurserna. Men det är lika viktigt att förstå människan och hennes sociala organisationer för att förstå hur våra naturresurser förändrats och vad vi kan göra för att resurserna inte skall överutnyttjas. Vad som framförallt aktualiseras är dels vikten av att ha ett historiskt perspektiv, men också att det är delvis olika dimensioner av samma verksamhet som studeras. Naturvetare som till exempel intresserar sig för frågor kopplade till jord- och skogsbruk arbetar många gånger också med att historiskt rekonstruera hur en bit natur har förändrats, inte minst för att undersöka på vilket sätt som till exempel skogar har förändrats över lång tid. Här lämpar sig en pollenanalys. Och en historiker av traditionellt snitt kan inte komma runt frågor om klimat, bördighet, gödseltyper och kunskapsutvecklingen på det naturvetenskapliga området för att förstå den agrara utvecklingen.

Men den här frågan kan tas ett steg längre, vilket märks på det begrepp som börjat användas om den tid eller geologiska epok vi nu antas leva i, *antropocen*. Begreppet antropocen myntades av atmosfärkemisten och nobelpristagaren

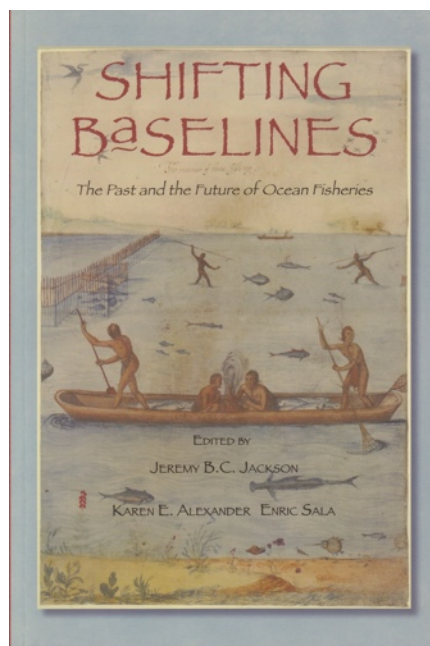
Paul Crutzen. Crutzen hade en föregångare redan under slutet av 1800-talet i den italienska geologen **Antonio Stoppani**, men som då inte fick något gehör för sina påpekanden om människans betydelse för och påverkan på naturen. Vad som kännetecknar antropocen är just att människan – *antropos* – påverkar klimat och ekosystem på ett avgörande sätt. Någon konsensus för när denna föreslagna epok tar sin början finns dock inte. Crutzen föreslog den industriella revolutionen som startpunkt medan andra forskare velat förlägga startpunkten tidigare, paleoklimatologen **William Ruddiman** till exempel till för 8000 år sedan då människan blev jordbrukande.

Men för att humanvetenskap och naturvetenskap skall kunna befrukta varandra i sina forskarmödor krävs också att de båda ämnestraditionerna får utvecklas på egen hand och det krävs en ömsesidig lyhördhet för metod- och teorival. Utan starka ämnestraditioner ingen tvärvetenskap – tvärvetenskap handlar ju om att *olika* angreppssätt *tillsammans* ger nya kunskaper.

Att denna ämnesmässiga mix är viktig kan ses på flera universitet som till exempel valt att på en

naturvetenskapligt inriktad fakultet anställa framstående historiker. I Sverige finns till exempel en professor i agrarhistoria vid SLU på Ultuna. Ett annat exempel är **Nancy Langston**, professor vid universitetet i Wisconsin-Madison och deras "Department of Forest and Wild life Ecology". Hennes miljöhistoriska arbete har en bred inriktning. Dels har hon skrivit skogshistoria i *Forest dreams, forest nightmares. The paradox of old growth in the Inland West* från 1995. Dels har hon skrivit landskapshistoria i *Where land and water meet. A Western landscape transformed* från 2003.

I ett pågående projekt diskuterar hon omvandlingen av *Lake Superior*, och närmare bestämt hur denna plats kan bevaras mot bakgrund av till exempel klimatförändringar och gruvdrift. Hon håller också kurser för grundstudenter i skogshistoria och miljöhistoria. Sedan ett par år är hon redaktör för den amerikanska tidskrif-

ten *Environmental History*. Hennes [föreläsning](#) "Climate Change, Boreal Forests, and the Legacies of History" finns att se på det amerikanska skogshistoriska sällskapets hemsida.

Nyligen har vi till biblioteket införskaffat böcker som utkom 2011 och som problematiserar förhållandet mellan natur och kultur, människa och biologiska livsbe-tingelser. Det är **Edmund Russells** *Evolutionary history: uniting history and biology to understand life*

on Earth, **Tom Brooking**, **Eric Pawson** och **Paul Stars** *Seeds of empire: the environmental transformation of New Zealand*, **Harriet Ritvos** *Noble cows and hybrid zebras: essays on animals and history* och **Jeremy Jackson**, **Karen Alexander** och **Enric Sala** *Shifting Baselines: The Past and the Future of Ocean Fisheries*.

Edmund [Russell](#) arbetar på en relativt övergripande nivå men rotar de teoretiska diskussionerna i empiriska exempel. Ett kapitel ägnas till exempel åt den industriella revolutionen och hur evolutionens kraft inte bara hör förhistorien till utan verkar i vår samtid. Tom Brooking & Co är geografiskt mer selektiva då de med den inledande frågan undrar hur det kommer sig att Nya Zeeland är täckt av exotiska grässorter? Svaret ligger som titeln på boken antyder i hur ön kom att fogas in i det brittiska imperiet och dess resursbehov.

Harriet [Ritvo](#) undersöker i den nu utkomna essäsamlingen människans relation till djuren, till exempel när det gäller vår grymhet och vår sentimentalitet i förhållande till djur, men också djuren och människa visavi genetisk modifiering. I bibliotekets samlingar finns även en av hennes tidigare böcker, *The animal estate. The English and other creatures in the Victorian age* från 1990.

Jeremy BC Jackson och medförfattare vänder blickarna mot vår marina biologiska miljö och framhåller vikten av att undersöka dessa historiskt för att rucka våra invanda mönster för vad som är naturligt. Och för att på bästa sätt lyckas göra detta har boken i sig varit ett samarbete mellan historiker och naturvetare.

ANH:s nyhetsbrev ges ut av enheten för de areella näringarnas historia vid Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien. (ISSN 2000-6179)

Osignerade artiklar har skrivits av redaktören.

Om du vill prenumerera eller av-
mäla dig, kontakta redaktören:
per.eriksson@ksla.se.

Ladda ned informationsbro-
schyren om biblioteket [här](#).